

L'Estat vol un pla de fosses com el de la Generalitat

L'avantprojecte de llei de memòria democràtica de l'Estat vol començar amb les exhumacions sistemàtiques i la creació d'un banc d'ADN com va fer la Generalitat el 2017

Terres de l'Ebre Andreu Prunera

L'avantprojecte de llei de memòria democràtica del govern de l'Estat vol actualitzar la llei del govern Zapatero del 2007 i planteja l'obertura sistemàtica de fosses comunes i la creació d'un banc d'ADN. El text compta amb 66 articles i s'assimila a les lleis de fosses i de memòria democràtica de Catalunya i que el 2017 el conseller Raül Romeva -llavors amb la cartera d'Afers Exteriors i Relacions Institucionals- va impulsar des del govern.

Aquell mateix any es va actualitzar el Mapa de Fosses a les Terres de l'Ebre amb l'estudi sobre les fosses comunes a les Terres de l'Ebre i el Priorat que va dirigir el catedràtic en història de la Universitat Rovira i Virgili, Josep Sánchez Cervelló, i que va detectar 123 noves fosses a través de testimonis orals i documentació històrica. Al mes de novembre, s'obria la primera fossa comuna a l'Ebre dins el nou pla de fosses, era a Miravet, a la finca de les Pernaletes i es van recuperar els cossos dels 99 excombatents a la Batalla de l'Ebre.

Paralelament a les exhumacions, el govern va engegar la creació d'un banc d'ADN a l'Hospital Vall d'Hebron a Barcelona, on a dia d'avui ja s'han recollit més de 2.300 mostres genètiques de persones que busquen al-

gun familiar desaparegut durant la Guerra Civil. L'objectiu és crear les dades genètiques amb les dels cossos que es recuperen de les fosses comunes i, si coincideixen, es fa el lliurament de les restes a la família per què puguin enterrar-les dignament i tancar el dol. A dia d'avui, s'han pogut lliurar les restes de catorze excombatents a les seues famílies.

La responsable d'estudis i activitats de la Direcció General de Memòria Democràtica, Eulàlia Mesalles, va destacar el passat mes de juny durant la celebració de les jornades Tribuna Arqueologia- que "les polítiques de memòria de la Generalitat sempre treballen en dos eixos: d'una banda la difusió i l'estudi per a conèixer els fets històrics i, d'altra banda, la reparació de les víctimes, on s'inclou l'obertura de fosses i la identificació de persones desaparegudes quan siga possible". En esta línia, Mesalles va destacar que "el mapa de fosses es troba en actualització constant" i en els propers anys, la Generalitat té previst seguir obrint fosses i exhumant els cossos dels excombatents.

Després de tres anys del nou impuls a les polítiques de memòria i fosses, algunes entitats i estudiosos, com el mateix Josep Sánchez Cervelló, han expressat la seua decepció sobre les exhumacions dutes a ter-

517 fosses registrades al Mapa de Fosses de la Generalitat

52 fosses excavades

121 treballs de recollida en superfície

5.921 persones inscrites al cens de desapareguts

647 individus localitzats en fosses

509 individus exhumats

2.351 perfils genètics de familiars de desapareguts inscrits al banc d'ADN

276 mostres genètiques de cossos exhumats consten al banc d'ADN

14 cossos identificats, exhumats i retornats a les seues famílies

Font: Direcció General de Memòria Democràtica de la Generalitat. Actualitzades al juny del 2020

me, per no complir les expectatives del que es va anunciar com "una exhumació sistemàtica de fosses", i que sempre ha estat condicionada per la partida pressupostària que s'hi acaba destinant als comptes del govern. L'any 2017, la Generalitat va promoure l'obertura de dotze fosses, mentre que el 2018 la xifra es va reduir a cinc, i el 2019 van ser sis.

LA NOVA LLEI ESTATAL Este mes de setembre, el Consell de Ministres de l'Estat va aprovar l'avantprojecte de llei de memòria democràtica que, en molts aspectes, coincideix amb la Llei de fosses i de memòria històrica que hi ha vigent a

Catalunya. Es calcula que en tot l'Estat hi podria haver encara més de 114.000 persones enterrades en fosses comunes i alguns experts assenyalen que Espanya seria el segon país del món -després de Cambodja- amb més desapareguts. Fins ara, la majoria de les fosses que s'han obert han anat a càrrec d'entitats i persones particulars que han volgut recuperar les restes dels seus familiars.

El nou text està format per 66 articles i actualitza l'actual llei de memòria, que va aprovar l'executiu de José Luis Rodríguez Zapatero el 2007, i que este cop sí que preveu l'exhumació de les fosses de la Gue-

rra Civil i la creació d'un banc d'ADN similar al que va impulsar la Generalitat el 2017. L'avantprojecte també preveu l'anul·lació dels judicis sumariíssims del franquisme i la il·legalització de les entitats que facen enaltiment de la dictadura, com és el cas de la Fundació Francisco Franco. També es crearà una Fiscalia de Sala per la investigació que podria investigar els crims i la repressió durant la dictadura.

El text que ha aprovat ja el Consell de Ministres i en els propers mesos es presentarà davant el Congrés dels Diputats. Tot i això, algunes entitats han manifestat ja el seu escepticisme al voltant de la nova llei. El president de l'Associació per la Recuperació de la Memòria Històrica (ARMH), Emilio Silva, ha declarat a diversos mitjans que no hi ha garanties que s'acabe promovent "la investigació dels crims franquistes" i desitja "que la llei millore amb el tràmit parlamentari". En este sentit, la directora del Consorci Memorial d'Espais de la Batalla de l'Ebre, Teresa Ferré, va destacar en declaracions a Canal Terres de l'Ebre que en la tramitació "serà especialment interessant veure les esmenes a la llei que presenten les diferents formacions polítiques", especialment les més conservadores i que podrien condicionar o fins i tot fer caure el text que ha aprovat el Consell de Ministres.

La llei també preveu la creació d'un pla educatiu a l'ESO i el Batxillerat que "inculque els valors democràtics i garantisca que la història no es torne a repetir". ■